

Suomenkielisen ja ruotsinkielisen työväenopiston organisoitiselvitys

Sisältö

1. Lähtökohdat	2
2. Nykytilan kuvaus	
2.1 Suomenkielinen työväenopisto	2
2.2 Ruotsinkielinen työväenopisto.....	2
2.3 Opetusvirasto.....	3
2.4 Vantaan aikuisopisto.....	4
2.5 Espoon työväenopisto.....	4
2.6 Kauniaisten kansalaisopisto.....	4
3. Organisaatiovaihtoehdot	
3.1 Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston yhdistäminen.....	5
3.2 Työväenopistojen ja opetusviraston yhdistäminen.....	5
3.3 Työväenopistojen, kirjaston ja kulttuurikeskuksen yhdistäminen	6
3.4 Pääkaupunkiseudun koko kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen	6
3.5 Pääkaupunkiseudun ruotsinkielisen kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen	7
3.6 Vantaan ja Helsingin ruotsinkielisen kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen	7
4. Suomenkielisen työväenopiston sisäisen rakenteen muuttaminen	
4.1 Suomenkielisen työväenopiston toiminta.....	8
4.2 Alueopistojen vähentäminen.....	12
4.3 Alueopistojen lakkauttaminen.....	12
4.4 Tukipalvelu keskittäminen.....	14
5. Johtopäätökset.....	14

Liite 1 Suomenkielisen työväenopisto ja ruotsinkielisen työväenopisto, yhdistämisen synergiaa ja ei synergiaa -taulukko

Liite 2 Suomenkielinen työväenopisto, ruotsinkielinen työväenopisto ja opetusvirasto, yhdistämisen synergiaa ja ei synergiaa -taulukko

Liite 3 Pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen yhdistämisen synergiaa ja ei synergiaa -taulukko

11.4.2011

1. Lähtökohdat

Kaupunginhallitus päätti 15.11.2010 (1226 § Kaupunginvaltuuston 10.11.2010 tekemien päätösten täytäntöönpano) kehottaa talous- ja suunnittelukeskusta selvittämään suomen- ja ruotsinkielisten työväenopistojen organisaatioiden uudistamismahdollisuudet sekä Helsingin etä pääkaupunkiseudun tasolla.

2. Nykytilan kuvaus

2.1 Suomenkielinen työväenopisto

Suomenkielinen työväenopisto kuuluu sivistys - ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtajan alaisuuteen. Sillä on johtokunta, johtava rehtori ja seitsemän osastoa, kuusi alueopistoa sekä hallinto- ja kehittämisosasto. Osastoja johtavat aluerehtorit ja hallinto- ja kehittämisosasto apulaisrehtori.

Työväenopisto tuottaa kansalaisopisto-opetusta, taiteen perusopetusta ja avointa yliopisto-opetusta pääasiassa helsinkiläisille yli 16-vuotiaille (ei edellytetä helsinkiläisyyttä, 7,8 % kurssilaisista muualta kuin Helsingistä). Kurssilaisten määrä oli vuonna 2009 yhteensä 71 557, kursseja oli 4 910 ja opetustunteja 101 557. Lisäksi oli mm. luentoja, näyttelyjä, tuettua it –toimintaa ja kirjasto. Sitovana toiminnallisena tavoitteena suomenkielisellä työväenopistolla oli 99 700 opetustuntia.

Vakinaista henkilökuntaa on 106 ja tuntiopettajia ja muita tuntipalkkaisia 872. Opetusta on 12:a (18 865 m2) omassa käytössä olevissa tiloissa sekä 41:ssä tunneittain vuokratuissa tiloissa. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä tulot olivat 1 790 000 euroa ja menot 13 513 000 euroa.

Alueopistoilla on aluerehtoreiden alaisuudessa omat opintosihteerit, opistoisännät ja mikrotukihenkilöt. Opiston taluspäällikkö ja henkilöshtööri ovat hallinto- ja kehittämisosastolla.

2.2 Ruotsinkielinen työväenopisto

Ruotsinkielinen työväenopisto kuuluu sivistys- ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtajan alaisuuteen. Sillä on johtokunta, rehtori ja apulaisrehtori.

Ruotsinkielisen työväenopiston asiakkaiden enemmistönä ovat helsinkiläiset ruotsinkieliset pääasiassa yli 16-vuotiaat sekä kaupungin henkilökunta ruotsinkielisen opetuksen osalta. Vuonna 2009 kaikista kurssilaisista oli Helsingin ulkopuolella asuvia 15,9 %.

Kansalaisopisto-opetuksen, avoimen yliopisto-opetuksen sekä ruotsinkielisen kursseja oli vuonna 2009 yhteensä 1 153 ja opetustunteja

11.4.2011

22 247. Kurssien lisäksi on mm. luentoja, keskustelutilaisuuksia ja kirjastotoimintaa. Sitovana toiminnallisena tavoitteena ruotsinkielisellä työväenopistolla oli 22 000 opetustuntia.

Vakinaista henkilökuntaa ruotsinkielisessä työväenopistossa on 26 ja tuntiopettajia 254. Omassa käytössä olevia tiloja on kaksi (yhteensä 3 744 m²). Lisäksi opetusta on rajoitettuna aikoina monitoimitalo Rastiksessa ja Botby Högstadieskolassa. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä tulot olivat 440 000 euroa ja menot 2 771 000 euroa.

Opistolla on omat opistosihteerit, opistoisännät ja mikrotukihenkilöt.

2.3 Opetusvirasto

Opetusvirasto kuuluu opetuslautakunnan ja sivistys- ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtajan alaisuuteen. Opetuslautakunnassa on suomenkielinen ja ruotsinkielinen jaosto. Opetusvirastossa on neljä osastoa, perusopetuslinja, ruotsinkielinen päivähoito- ja koulutuslinja, nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja ja hallinto- ja kehittämiskeskus.

Opetusvirasto tuottaa suomen- ja ruotsinkielistä peruskoulu- ja lukioopetusta sekä toisen asteen ammatillista opetusta sekä ruotsinkielistä päivähoitoa ja esiopetusta ja jonkin verran suomenkielistä esiopetusta sekä oppisopimuskoulutusta ja pajakoulutusta. Oppilaita on noin 56 500. Lisäksi sopimuskouluista ostetaan noin 9 500 oppilasvuotta. Suurin osa oppilaita on peruskoulu- ja lukioikäisiä. Aikuislukioissa oli vuonna 2009 noin 800 oppilasta. Vuonna 2011 omissa ruotsinkielisissä päiväkodeissa on noin 1400 lasta ja lisäksi ostetaan noin 390 hoitopaikkaa ruotsinkielisistä osto- ja yksityisistä päiväkodeista.

Sitovat tavoitteet opetusvirastolla ovat 1) peruskoulujen ja lukioiden oppimistulokset ovat hyviä ja 2) toisen asteen koulutuksessa tutkinnon suorittavien määrä nousee ja valmistusajat nopeutuvat.

Opetusvirastossa oli vuonna 2010 vakinaista henkilökuntaa 5 982, joista peruskoulujen ja lukioiden opettajia 4 125, ammatillisten oppilaitosten opettajia 706 ja muuta henkilökuntaa 1 151. Kaupungin omia peruskouluja on noin 130, päivälukioita 37, aikuislukioita 3 ja ammatillisia oppilaitoksia 3. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä opetusviraston tulot olivat 11 826 000 euroa ja menot 489 262 000 euroa.

Kouluisäntäpalvelut, jotka sisältävät kiinteistönhoitoa ja vahtimestaripalveluita, opetusvirasto ostaa Palmialta.

2.4 Vantaan aikuisopisto

Vantaan aikuisopisto toimii sivistystoimen ja opetuslautakunnan alaisuudessa. Se kuuluu nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueeseen.

Aikuisopisto tuottaa kursseja pääasiassa vantaalaisille yli 16-vuotiaille (ei edellytetä vantaalaisuutta, 10,8 % kurssilaisista muualta kuin Vantaalta). Kurssit ovat kansalaisopisto-opetusta, maahanmuuttajien työvoimapolitiittista koulutusta sekä valmistavaa sekä perusopetusta ja vähän muuta myyntiopetusta. Kurssilaisten määrä oli vuonna 2009 yhteensä 29 463, kursseja oli 1 780 ja opetustunteja 40 541.

Vakinaista henkilökuntaa on 38 ja tuntiopettajia ja luennoitsijoita 360. Opetusta on neljässä omassa käytössä olevassa tilassa sekä 70:ä muussa tilassa. Vantaan aikuisopisto on nettobudjetoitu yksikkö. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä tulot olivat 1 844 000 euroa ja menot 2 200 000 euroa.

2.5 Espoon työväenopisto

Espoon työväenopisto kuuluu kulttuurilautakunnan alaisuuteen. Espoon työväenopiston ruotsinkielistä opetusta varten lautakunnalla on ruotsinkielinen jaosto.

Aikuisopisto tuottaa pääasiassa espoolaisille yli 16-vuotiaille kansalaisopisto-opetusta, taiteen perusopetusta, avointa yliopisto-opetusta sekä maahanmuuttajien valmistavaa opetusta ja muuta myyntiopetusta. Kurssilaisten määrä oli vuonna 2009 yhteensä 54 928, kursseja oli 2 933 ja opetustunteja 59 880.

Vakinaista henkilökuntaa on 62 ja tuntiopettajia 662. Opetusta on Mäkkylän Opistotalolla ja 18 muussa omassa tilassa (7 826 m²) sekä noin 100:a muussa tilassa mm. kouluissa, kirjastoissa, nuoriso- ja kulttuuritoimen tiloissa. Espoon työväenopisto on nettobudjetoitu yksikkö. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä tulot olivat 1 914 000 euroa ja menot yhteensä 7 115 000 euroa.

2.6 Kauniaisten kansalaisopisto

Kauniaisten kansalaisopisto kuuluu sivistystoimeen ja toimii sivistyslautakunnan alaisuudessa.

Kansalaisopisto tuottaa pääasiassa kauniaislaisille yli 16-vuotiaille kansalaisopisto -opetusta. Kurssilaisten määrä oli vuonna 2009 yhteensä 3 371, kursseja oli 112 ja opetustunteja 5 279.

11.4.2011

Vakinaista henkilökuntaa on neljä ja tuntiopettajia noin 50. Opetus toteutetaan pääosin Opistotalo Petrassa.

3 Organisaatiovaihtoehdot

3.1 Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston yhdistäminen

Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston yhdistämisen tuomat synergiaedut ja haitat

Yhdistämisestä synergiaa

Työväenopistojen yhdistäminen lisäisi vuorovaikutusta henkilöstön kesken ja tilojen yhteiskäyttö mahdollistuisi. Myös tukipalvelujen järjestämisessä voisi yhdistämisen myötä löytyä synergiaetuja, mutta eri käyttökielet rajoittavat sitä.

Työväenopistojen tavoitteet ovat samansuuntaisia.

Yhdistämisestä ei synergiaa

Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston asiakkaat ovat suurimmalta osin eri ihmisiä, myös tuotteet poikkeavat toisistaan opetuskielen vuoksi.

Yhdistäminen johtaisi todennäköisesti siihen, että opistossa olisi suomen- ja ruotsinkielinen linja ja kummallakin oma johtokunnan jaosto. Tällöin opistojen yhdistäminen toisi yhden organisaatiotason lisää.

Pelkona on, että ruotsinkielisen opetuksen asema mahdollisesti heikentyy yhdistetyssä opistossa.

(Liite 1 Suomenkielisen työväenopisto ja ruotsinkielisen työväenopisto, yhdistämisen synergiaa ja ei synergiaa -taulukko)

3.2 Työväenopistojen ja opetusviraston yhdistäminen

Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston sekä opetusviraston yhdistämisen tuomat synergiaedut ja haitat

Yhdistämisestä synergiaa

Työväenopistot ja opetusvirasto voisivat rakentaa yhteistyössä uudenlaisia oppimispolkuja.

Henkilökunnan vuorovaikutus tehostuisi.

11.4.2011

Tiloja on jo nyt yhteiskäytössä. Yhdistäminen mahdollistaisi tilojen varamisen ja yhteiskäytön tehostamisen.

Sivistys- ja henkilöstötoimen kokonaisorganisointi yksinkertaistuisi.

Tukipalveluissa syntyisi henkilöstösäästöjä. Hallinnon asiantuntijapalveluiden saatavuus työväenopistojen toiminnassa kasvaisi.

Yhdistämisestä ei synergiaa

Opetusvirastolla ja työväenopistoilla on eri asiakassegmentit ja erilainen toimintakonsepti. Työväenopistoissa opetuksessa korostuu vapaaehtoisuus ja elinikäinen oppiminen ja opetusvirastossa opetuksen lakisääteisyys ja ammattiin johtava koulutus.

Opetusviraston lakisääteiset velvoitteet ja sen suuri koko voivat vaikuttaa vapaan sivistystyön aseman heikkenemiseen.

Opetusviraston ja työväenopistojen tavoitteet ja toimintaperiaatteet ovat erilaisia.

(Liite 2 Suomenkielinen työväenopisto, ruotsinkielinen työväenopisto ja opetusvirasto, yhdistämisen synergiaa ja ei synergiaa -taulukko)

3.3 Työväenopistojen, kirjaston ja kulttuurikeskuksen yhdistäminen

Tämä vaihtoehto otetaan huomioon kulttuuritoimen organisointia koskevan selvityksen yhteydessä.

3.4 Pääkaupunkiseudun koko kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen

Pääkaupunkiseudun koko kansalaisopistotoiminnan yhdistämisen tuomat synergiaedut ja haitat

Yhdistämisestä synergiaa

Asiakkaiden valinnanvapaus lisääntyisi ja asiointi yksinkertaistuisi.

Tiedottaminen tehostuisi.

Eri puolella pääkaupunkiseutua voitaisiin erikoistaa enemmän ja harvinaisten aineiden tarjonta voisi kasvaa.

Henkilöstön yhteiskäyttö lisääntyisi. Henkilöstön osaaminen vahvistuisi.

Hallinnossa ja johdossa voisi saavuttaa henkilöstösäästöjä.

Opetuspaikkaverkkoa voitaisiin kehittää kokonaisuutena.

11.4.2011

Tukipalveluissa voitaisiin lisätä yhteiskäyttöä.

Opiskelumaksut yhtenäistyisivät.

Opistoilla on lähes yhtenäiset tavoitteet.

Yhdistämisestä ei synergiaa

Vantaan aikuisopistolla ja Espoon työväenopistolla on melko paljon kurssimyyntiä ja ne ovat nettobudjetoituja yksiköitä. Muut opistot ovat bruttobudjetoituja.

Opetuksen saavutettavuus voi heiketä joillakin alueilla.

Ruotsinkielisen opetuksen asema voi heiketä.

Helsingiläisten kurssimaksujen korottamiseen tulisi paineita.

(Liite 3 Pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen yhdistämisen synergiaa ja ei synergiaa -taulukko)

3.5 Pääkaupunkiseudun ruotsinkielisen kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen

Helsingin ruotsinkielisen työväenopiston kuvaus on kohdassa 2.2.

Vantaan aikuisopistossa ruotsinkielistä opetusta (Arbis) oli vuonna 2009 kymmenessä opetuspaikassa. Opiskelijoita oli 365, kursseja 26 ja opetustunteja 453.

Espoon työväenopiston ruotsinkielinen yksikkö tuotti vuonna 2009 6 540 opetustuntia kahdeksalla ainealueella (lisäksi 11 myyntikurssia). Kurssien määrä oli 292 ja opiskelijoiden määrä 4 495.

Yhdistämisen synergiat ja antisynnergiat olisivat samansuuntaisia kuin pääkaupunkiseudun kansalaisopistotoiminnan yhdistämisvaihtoehdossa, mutta vaikutukset olisivat pienempiä. Ruotsinkielisen opetuksen asema vahvistuisi vaihtoehdossa varsinkin vantaalaisten osalta.

3.6 Vantaan ja Helsingin ruotsinkielisen kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen

Yhdistämisen synergiat ja antisynnergiat olisivat samansuuntaisia kuin pääkaupunkiseudun kansalaisopistotoiminnan yhdistämisvaihtoehdossa, mutta vaikutukset olisivat pienempiä. Ruotsinkielisen opetuksen asema vahvistuisi vaihtoehdossa varsinkin vantaalaisten osalta.

11.4.2011

4. Suomenkielisen työväenopiston sisäisen rakenteen muuttaminen

4.1 Suomenkielinen työväenopisto nykytila

Nykyinen organisaatio

Kuvio 1

Suomenkielisen työväenopiston organisaatio

Suomenkielinen työväenopisto toimii johtokunnan alaisuudessa. Sitä johtaa johtava rehtori. Opistolla on seitsemän osastoa, kuusi alueopistoa sekä hallinto- ja kehittämisosasto. Alueosastoja johtavat aluerehtorit ja hallinto- ja kehittämisosastoa apulaisrehtori.

Toiminta-ajatus ja muut tavoitteet

Työväenopiston toiminta-ajatuksena on tarjota aikuisille itsensä kehittämisen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia - tietoa, taitoa, elämyksiä – sekä edistää yksilön ja yhteisön hyvinvointia vapaan sivistystyön arvojen pohjalta. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Opiston ajatuksena on olla lähellä kuntalaisia ja tuottaa opetusta edullisesti. Opiston johtokunta hyväksyy vuosittain opetussuunnitelman linjaukset ja painopisteet.

Opetuksen suunnittelu

Suomenkielisen työväenopiston budjetti sekä sitovana tavoitteena oleva opetustuntimäärä jaetaan tulosbudjetteina ja opetustuntitavoitteina

11.4.2011

osastoille. Suurin osa vajaasta 100 000 opetustunnista jaetaan alueopistoille noin 2% annetaan hallinto- ja kehittämisosastolle lähinnä taiteen perusopetukseen ja erilaiseen kehittämiskoulutukseen.

Opistolla on oppiaineittain pitemmän ajan opetussuunnitelmat, joissa on kuvattuna oppiaineen opetuksen edistyminen vasta-alkajista alkaen. Opiston tavoitteena on tarjota opetusta alkeistasolta itsenäisen toiminnan tasolle asti. Opiston johtokunta hyväksyy vuosittain opetussuunnitelman linjaukset ja painopisteet sekä päättää ne perusteet, joiden mukaan viraston päällikkö vahvistaa kurssikohtaisen opetussuunnitelman. Lähiajan opetussuunnitelma tehdään lukukaudeksi kerrallaan, syys- ja kevätkausi. Suunnittelukausi on pääasiassa keväällä (huhti- toukokuu) sekä syksyllä (syys- lokakuu).

Yhteissuunnittelukokouksessa alueopistojen ja aineiden kesken sovietaan aineiden painotuksesta eri alueopistoissa. Aluerehtrit pitävät omien vakinaisten suunnittelijaopettajien ja määräaikaisten koulutussuunnittelijoiden kanssa osastotasoisia kokouksia, joissa valmistellaan opetuksen linjauksia sekä ennen yhteissuunnittelua että yhteissuunnittelukokousten jälkeen.

Aineittain kurssisuunnittelu tapahtuu aineitiimeittäin. Aineitiimit muodostavat kolme suurttiimiä, jotka ovat **kielet** (kielet ja suomea maahanmuuttajille), **taide** (musiikki, kuvataide, äidinkieli, kirjallisuus ja luova kirjoittaminen, lausunta ja teatteri-ilmaisu, tietokoneavusteinen opetus) ja **tieto-taito** (käsityö, ihminen, yhteiskunta, kulttuuri ja luonto ja ympäristö, tietotekniikka, kotitalous, hyvinvointi ja terveys, liikunta). Avoimen yliopisto-opetuksen kurssit suunnittelee koulutuspäällikkö, paitsi musiikin osalta johtava opettaja.

Aineitiimit suunnittelevat yleisellä tasolla kurssit alueopistoille. Tiimejä vetävät johtavat opettajat ja niissä on edustettuna kunkin alueen suunnitteleva opettaja. Alueen suunnitteleva opettaja tekee alueopistolleen tarkat kurssisuunnitelmat mukaan lukien kurssien opettajat, kurssipaikat ja ajat. Kaikilla alueopistoilla ei kuitenkaan ole kaikissa aineissa omaa suunnittelevaa opettajaa. Jotkut opettajat suunnittelevat kursseja useammille alueille ja joitain kursseja suunnittelevat myös aluerehtrit, määräaikaiset koulutussuunnittelijat ja jotkut muut opiston henkilökuntaan kuuluvat. Kursseja suunnitellaan vähän enemmän kuin tarkka tuntikiintiö antaisi varaa. Kaikki kurssit eivät toteudu osallistujamäärän vähyyden vuoksi ja silloin on hyvä olla varalla muita kursseja. Vapautuvat kurssiresurssit käytetään toiseen kurssiin ja siitä tiedotetaan erikseen. Myös luentoja toteutetaan jonkin verran opetusohjelman lisäksi liukuvasti resurssien puitteissa.

Suunnittelevat opettajat vievät kurssitiedot KUHA- kurssinhallintaohjelmaan, jonka pohjalta tehdään tarkistuskierrosten ja toimitustyön jälkeen

11.4.2011

painetut kevät- ja syysopetusohjelmat ja internet-versio pääkaupunkiseudun yhteiseen Ilmonet- kurssi-ilmoitusjärjestelmään.

Opetuksen ja kurssien toteuttaminen

Kurssien tuntiopettajien rekrytoinnin tekevät yleensä ainealojen johtavat opettajat ja suunnittelevat opettajat. Tuntiopettajat ovat hallinnollisesti aluerehtoreiden alaisuudessa.

Opetustiloina käytetään joko alueopistojen omia tiloja tai (12 tilaa, yhteensä 18 865 m²) lisäksi tunneittain varatuissa tiloissa kouluilla (20), vanhusten palvelukeskuksissa (9), asukas- ja nuorisotiloissa yhteensä 61 :ä erillisessä tilassa. Tiloista vastaa hallinnollisesti aluerehtori. Varaukset tuntiperusteisista tiloista tekevät käytännössä joko opistosihteerit tai opistoisännät.

Opetustilojen valmiudesta kunkin aineen opetusta varten huolehtivat alueopistojen omat opistoisännät tai heidän ohjauksessaan määräaikaiset opistoisännät.

Opetusmateriaalien hankinnasta päättää aluerehtori, esitykset materiaalien hankinnasta tekevät yleensä opettajat, hankintojen käytännön toteuttamisen tekevät pääasiassa opistosihteerit ja opistoisännät.

Opiskelijoiden asiakaspalvelu

Opiskelijat voivat ilmoittautua kursseille pääkaupunkiseudun työväenopistojen yhteisen sähköisen Ilmonet- järjestelmän kautta, puhelimitse tai alueopistojen toimistoissa määrättyinä aikoina.

Opintoneuvontaa antavat johtavat opettajat ja suunnittelevat opettajat yleensä määrättyinä aikoina.

Yleistä neuvontaa opiskelijoille esimerkiksi opetuspaikoista antavat alueopistojen opistosihteerit ja opistoisännät.

Määräaikaisten opettajien sisäinen asiakaspalvelu

Opetusaineisiin liittyvistä asioista määräaikaiset opettajat keskustelevalt hallinto- ja kehittämisosaston johtavien opettajien ja alueopistojen suunnittelevien opettajien kanssa.

Työsuhteeseen liittyvät asiat ja palkkaan liittyvissä asioissa päätöksentekijä on aluerehtori ja käytännön asioissa alueopistojen opintosihteerit.

Markkinointi ja tiedotus

Opiston yleinen markkinointi ja tiedotus sekä sisäinen tiedotus hoidetaan pääasiassa hallinto- ja kehittämisyksiköstä keskitetysti. Alueopistoilla on myös omaa ulkoista ja sisäistä tiedottamista mm. kotisivujen ylläpitoa, sisäisten tiedotteiden tekoa, alueellista tiedotusta.

11.4.2011

Opiston nykytilan haasteet

- Opistossa on kuusi osastotasoista alueopistoa, joiden vakituisen henkilökunnan määrä vaihtelee 6- 22 henkilöön, vakituisen suunnittelevan opetushenkilökunnan 2 -10 ja toimiston ja muun tukihenkilökunnan määrä 4 -11.
- Alueopistojen lisäksi opistossa on hallinto- ja kehittämisosasto. Sitä johtaa apulaisrehtori. Osaston henkilökuntaa ovat yhdeksän johtavan opettajan lisäksi kirjastonhoitaja, kirjastovirkailija, mediasuunnittelija, koulutuspäällikkö, kehittämispäällikkö, maahanmuuttajien opinto-ohjaaja, tietotekniikkasuunnittelija, it -tukihenkilö, henkilöstösihteeri, hallintosihteeri, taluspäällikkö, kaksi tiedottajaa ja graafinen suunnittelija. Hallinto- ja kehittämisosaston johtavat opettajat ja koulutuspäällikkö suunnittelevat opiston opetusta. Henkilöstösihteeri, taloussihteeri ja taluspäällikkö tekevät opiston keskitettyä talous- ja henkilöstöhallintoa. Tiedottajat ja graafinen suunnittelija vastaavat opiston keskitetystä markkinoinnista ja tiedottamisesta.

Taulukko 2. Suomenkielisen työväenopiston alueopistojen kurssilaisten, opetustuntien ja henkilökunnan määrä vuonna 2009

	Eteläinen alueopisto	Itäinen alueopisto	Keskinen alueopisto	Koillinen alueopisto	Läntinen alueopisto	Pohjoinen alueopisto
Asiakkaat	Kurssilaisten määrä 6 526	Kurssilaisten määrä 15 236	Kurssilaisten määrä 14 640	Kurssilaisten määrä 6 481	Kurssilaisten määrä 9 780	Kurssilaisten määrä 7 728
Tuotteet	opetustunnit 11 119	opetustunnit 26 963	opetustunnit 24 676	opetustunnit 11 933	opetustunnit 14 4279	opetustunnit 11 102
Henkilöstö	alurehtori, 2 opettajaa 2 opistosihiteeriä, 2 opistoisäntää (7 vakituista) ja noin 80 tuntiopettajaa	alurehtori, 10 opettajaa, 2 mikrotukihenkilöä, toimistoiesimies, 3 opistosihiteeriä ja 5 opistoisäntää (22 vakinaista työntekijää) ja noin 400 tuntiopettajaa	alurehtori, 8 opettajaa, toimistoiesimies, 3 opistosihiteeriä, työnhollinen opistoisäntä, 4 opistoisäntää, it-tukihenkilö ja (vakinaista 19 työntekijää) tuntiopettajia ja luennoitsijoita 419	alurehtori, 4 opettajaa, toimistoiesimies, 2 opistosihiteeriä, 2 opistoisäntää, mikrotukihenkilö (11 vakinaista työntekijää)	alurehtori, 4 opettajaa 3 opistosihiteeriä, 2 opistoisäntää, mikrotukihenkilö (vakituiset työntekijät 11 henkilöä)	alurehtori, 3 opettajaa, 2 opistosihiteeriä, 2 opistoisäntää, aluejärjestäjä, it-tukihenkilö (vakinaiset henkilöt 10)

11.4.2011

- Kun alueopiston toimiston koko on pieni, se on hyvin haavoittuva henkilöstön poissaolojen ja yllättävien tapahtumien kohdatessa.
- Alueopistoissa mahdollisuus opistosihteerien, opistoisäntien ja it-tukihenkilöiden ammatilliseen tukeen vaihtelee mm. siksi, että toisissa alueopistoissa on toimistoesimiehiä ja työnjohdollisia opistoisäntiä ja toisissa näitä ei ole.
- Alueopistot järjestävät opiskelijoiden ja määräaikaisten tuntiopettajien tuen sekä tilojen vuokrauksen ja tilojen valmistelun opetustilannetta varten sekä alueellisen tiedottamisen itsenäisesti. Tämä voi johtaa erilaisiin toimintatapoihin eri alueopistoissa. Erilaiset toimintatavat voivat hämmentää alueopistojen yhteisiä opiskelijoita ja yhteisiä määräaikaisia opettajia. Samojen toimintojen virtaviivaistaminen on kuudessa erillisessä alueopistossa vaativaa.
- Opetuksen suunnittelun malli, jossa hallinto- ja kehittämisosaston johtavat opettajat aineitiimeittäin ja suurtiimeittäin neuvottelevat aluerehtoreiden kanssa aineille tulevista tuntimääristä, mutta aluerehtori päättää lopullisesti eri aineiden tuntimäärät, voi johtaa joskus tilojen epätarkoituksen mukaiseen käyttöön. Esimerkiksi erikoistilojen (käsityöluokat, kuvanveistoluokat) käyttö voi jäädä tehottomaksi.
- Alueopistojen raja-alueille syntyvien uusien alueiden huomioiminen kurssitarjonnassa on nykyisessä opetussuunnittelussa vaikeaa ottaa huomioon.

4.2 Alueopistojen vähentäminen

Alueopistojen vähentäminen nykyisestä kuudesta alueopistosta neljään tai kolmeen alueopistoon vähentäisi eroja opetuksen volyymissa, henkilökunnan määrässä ja budjettien koossa.

Alueopistoista vakinaisten henkilöiden määrä, opintosihteerien, opistoisäntien ja mikrotukihenkilöiden kokonaismäärä kussakin alueopistossa kasvaisi. Opistosihteerien ja opistoisäntien työn ammatillinen tuki olisi helpommin järjestettävissä.

Alueopistojen määrän vähentäminen ei poistaisi opetuksen suunnittelu- ja järjestelmän tuomia ongelmia.

4.3 Alueopistojen lakkauttaminen

Suomenkielisen työväenopiston osastojako voitaisiin myös järjestää ainekohtaisiksi osastoiksi nykyisten aineiden suurtiimien pohjalta. Aineosastot muodostuisivat kielten, taiteen ja tieto-aidon osastoista. Niihin

11.4.2011

kuuluisivat ainakin kyseisten ainealueiden vakinaiset opettajat, koulutuspäälliköt ja niiden hallinnollisessa alaisuudessa olisivat myös määräaikaiset opettajat.

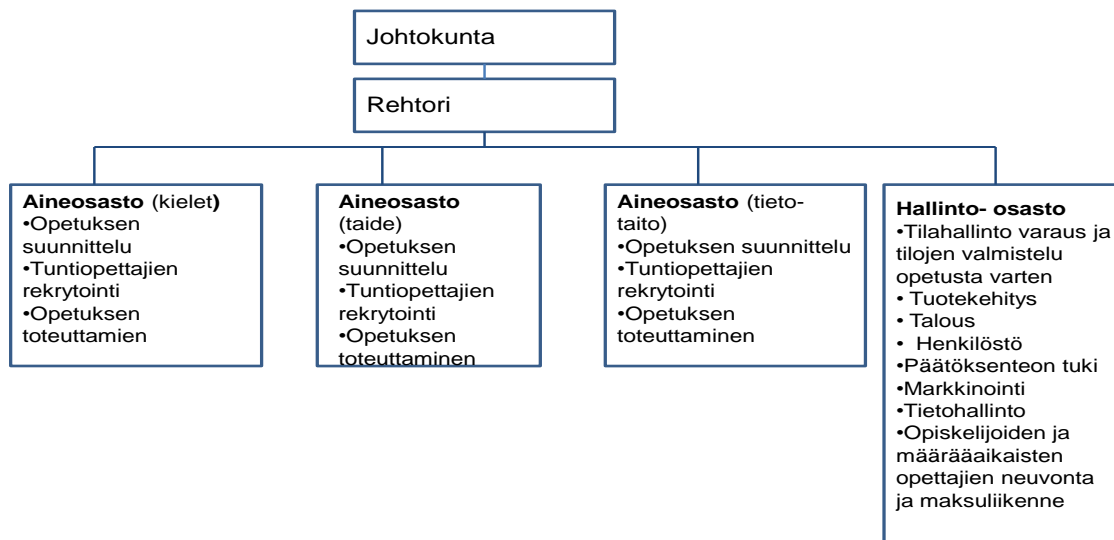
Hallinto-osastolle siirrettäisiin vastuu tiloista. Tilapäällikölle kuuluisi vastuu tilojen vuokrauksesta ja varauksista sekä myös tilojen valmistelu opetusta varten.

Hallinto-osaston tehtäviin kuuluisi myös sellainen kurssien kehitystyö, joka on yhteistä koko opistolle, esimerkiksi kurssien suunnittelu yhteistyössä vanhusten palvelukeskusten kanssa.

Opetuksen suunnittelussa aineosastojen saamat tuntimäärät sovittaisiin jo tulosbudjetin tekovaiheessa. Aineosastot rekrytoisivat tuntiopettajat ja sopisivat tilahallinnon kanssa tiloista.

Opiskelijoiden ja määräaikaisten opettajien neuvonta ja siihen liittyvä maksuliikenne sekä opetustilojen valmistelu opetusta varten sekä näyttelyiden pystytyksessä auttaminen keskitettäisiin hallinnollisesti hallinto-osastoon, vaikka niitä tekevä henkilökunta työskentelisi työväenopiston muissa tiloissa kuin opistotalossa.

Kuvio 2 Luonnos suomenkielisen työväenopiston aineosastopohjaisesta organisaatiosta

11.4.2011

4.4 Tukipalvelujen keskittäminen

Suomenkielisen työväenopiston kuudessa alueopistossa työskentelevien opistosihteerien, opistoisäntien ja mikrotukihenkilöiden yhteen laskettu määrä vaihtelee 4 -11 henkilöön. Osassa alueopistoista tukitoiminta on pienen henkilömäärän vuoksi haavoittuvaa.

Opistosihteerien tehtävät muodostuvat pääasiassa opiskelijoiden neuvonnasta ja ilmoittautumisten vastaanotosta, määräaikaisten opettajien neuvonnasta sekä määräaikaisten opettajien palkkoihin liittyvien tietojen käsittelystä, laskutuksesta, hankinnoista, kurssitietojen ylläpidosta ja kurssihallintojärjestelmään liittyvistä muista tehtävistä, opetusohjelman muokkauksesta sekä sisäisestä -, alueella suunnatun tiedottamisen avustavista tehtävistä.

Opistoisäntien tehtävät ovat osin päällekkäisiä opistosihteerien kanssa lähinnä opiskelijoiden neuvonnassa. Heidän tehtäviinsä kuuluu lähinnä asiakasneuvonta, posti- ja monistustehtävät, tilojen ja laitteiston kunnossapito ja valvonta, tilojen valmistelu opetustilannetta varten sekä näyttelyiden pystytyksessä avustaminen. He tekevät myös tilavarauksia.

It –tukihenkilöt vastaavat opetustilojen ja asiakaskoneiden sekä henkilökunnan laitteistojen ja ohjelmistojen asennuksesta, ylläpidosta ja päivittämisestä, henkilökunnan tietotekniikkataitojen kehittämisestä, laitteistojen hankintojen valmistelusta sekä avoimen oppimisympäristön ohjaajana toimimisesta.

Opistosihteerien, opistoisäntien ja it-tukihenkilöiden tuki ja ammatillinen kehittyminen sekä sijaistusten järjestäminen toimisi nykyistä paremmin, jos tukitoiminnot keskitettäisiin hallinnollisesti hallinto- ja kehittämisosastoon. Tukitoimintojen yhtenäinen kehittäminen olisi myös helpompaa keskittämisen jälkeen.

5 Johtopäätökset

Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston yhdistämistä ei esitetä.

Suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston yhdistäminen johtaisi todennäköisesti siihen, että opistossa olisi suomen- ja ruotsinkielinen linja ja kummallakin oma johtokunnan jaosto. Tällöin opistojen yhdistäminen toisi yhden organisaatiotason lisää. Pelkona olisi myös ruotsinkielisen opetuksen mahdollinen heikentyminen.

Työväenopistojen ja opetusviraston yhdistämistä ei esitetä.

Opetusvirastolla ja työväenopistoilla on eri asiakassegmentit ja erilainen toimintakonsepti. Työväenopistoissa opetuksessa korostuu vapaaehtoisuus ja elinikäinen oppiminen ja opetusvirastossa opetuksen lakisäätei-

11.4.2011

syys ja ammattiin johtava koulutus. Opetusviraston lakisääteiset velvoitteet ja sen suuri koko voisivat myös vaikuttaa vapaan sivistystyön aseman heikkenemiseen.

Pääkaupunkiseudun koko kansalaisopistotoiminnan yhdistämistä ehdotetaan tutkittavaksi tarkemmin.

Yhdistämisestä olisi monia synergiaetuja. Asiakkaiden valinnanvapaus lisääntyisi ja asiointi yksinkertaistuisi, tiedottaminen tehostuisi. Eri puolilla pääkaupunkiseutua voitaisiin erikoistua enemmän ja harvinaisten aineiden tarjonta voisi kasvaa. Henkilöstön yhteiskäyttö lisääntyisi. Henkilöstön osaaminen vahvistuisi. Hallinnossa ja johdossa voisi saavuttaa henkilöstösäästöjä. Opetuspaikkaverkkoa voitaisiin kehittää kokonaisuutena.

Ongelmiksi voisi nousta opetuksen saavutettavuuden mahdollinen heikkeneminen ja ruotsinkielisen opetuksen asema. Helsingiläisten kurssimaksujen korottamiseen tulisi myös paineita.

Pääkaupunkiseudun ruotsinkielisen kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen toisi samanlaisia synergiaetuja kuin pääkaupunkiseudun kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen mutta vaikutukset olisivat pienempiä. Ruotsinkielisen opetuksen asema kuitenkin paranisi.

Vantaan ja Helsingin ruotsinkielisen kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen toisi samanlaisia synergiaetuja kuin pääkaupunkiseudun kansalaisopistotoiminnan yhdistäminen mutta vaikutukset olisivat pienempiä. Ruotsinkielisen opetuksen asema kuitenkin paranisi. Tätä vaihtoehtoa tulisi tutkia edelleen.

Suomenkielisen työväenopiston sisäistä rakennetta ehdotetaan muutettavaksi aineosastopohjaiseksi ja nykyisten alueopistojen lakkauttamista. Tukipalvelut ehdotetaan keskitettäväksi hallinto-osastolle.